

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Kandidatexamen i mat- och måltidskunskap
VT 2016

***”Jag känner mig svensk när jag äter
svenskt”***

En kvalitativ studie om migrerande barns
upplevelser i mötet med en ny matkultur

Sara Malmkvist

Författare/Author

Sara Malmkvist

Titel/Title

"Jag känner mig svensk när jag äter svenskt" – en kvalitativ studie om migrerande barns upplevelser i mötet med en ny matkultur

"I feel Swedish when I eat Swedish" – a qualitative study of migrant children's experiences in the meeting with a new food culture

Handledare/Supervisor

Karin Höijer

Examinator/Examiner

Maria Nyberg

Sammanfattning

Inledning: Vart femte barn i Sverige har utländsk bakgrund (Statistiska centralbyrån, 2013). Brembeck (2009) menar att barn som befinner sig mellan två olika kulturer kan ha svårigheter i att representera sig själva. Att studera relationen mellan mat och den mänskliga upplevelsen kan generera en förståelse om oss själva, och i en tid av kraftig invandring behöver migranternas mottagarland vara beredda och förstå människornas nya situation (Almerico, 2014).

Syfte: Syftet är att undersöka migrerade barns upplevelser av mötet med en ny matkultur i Sverige, och hur de ser på maten som identitetsskapare

Material och metod: Studien baserades utifrån en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer både enskilda och i fokusgrupp, samt fotoelicitering- med tillhörande matdagbok. Ljudupptagning användes vid samtliga intervjuer och videoinspelning skedde under fokusgruppen. Respondenterna bestod av sju migranter, alla 11 år gamla.

Resultat: Resultatet visade att barnen äter både mat från den svenska matkulturen och från ursprungskulturen och att de ser positivt på det. Studien visade även att de inte anser att maten kan påverka deras identitet samtidigt som de ändå agerade utifrån att maten och identiteten samverkade.

Slutsats: Barnen ser inte deras tillvaro mellan två matkulturer som problematiskt, vilket kan ses som ett resultat av att de har en förmåga att anpassa sig till nya situationer snabbt. På det hela taget visar studien på att barnen inte verkar känna eller reflektera kring den nya situationen i vidare utsträckning. Studiens begränsade omfattning gör att utfallet inte är generaliserbart men resultatet kan däremot ses som indikationer på fenomenet inför vidare forskning.

Ämnesord

Kvalitativ undersökning, Migranter, Barnperspektiv, Matkultur, Identitet, Smakpreferens

Abstract

Introduction: One in five children in Sweden have a foreign background (Statistiska centralbyrån, 2013). Brembeck (2009) claims that children who are between two different cultures may have difficulties to represent themselves. The relationship between food and human experiences can generate understanding of ourselves, and in a time of heavy immigration the receiving country needs to be prepared and understand people's new situation. (Almerico, 2014)

Aim: The aim is to explore migrant children's experiences of meeting a new food culture in Sweden, and how they see food as a role in creating their identity

Materials and Methods: The study was based on a qualitative approach with semi structured interviews, both individual and focus group, and photo elicitation- with a food diary. Audio recording was used in all interviews and video recording was also made during the focus group. Respondents consisted of seven migrants, all 11 years old.

Results: The results showed that the children eat both food from the Swedish cuisine and from their culture of origin and that they look favorably on it. The study also showed that they do not believe that food can affect their identity, while they still acted on the basis that the food and identity was interacted.

Conclusion: The children do not see being between two different cultures as problematic, which can be seen as a result of that they have the ability to adapt to new situations quickly. On the whole, the study shows that children do not seem to know or reflect on the new situation more widely. The study's limited extend means that the results are not generalizable but the outcome can, however, be seen as indications of the phenomenon for further research.

Keywords

Qualitative study, Immigrants, Children's perspective, Food culture, Identity, Taste-preferences

Innehållsförteckning

Förord	5
Inledning.....	5
Bakgrund	6
Kriterier och avgränsningar	6
Definition av begrepp	7
Migration, matkultur och identitet.....	7
Barnperspektivet som rättighet och utgångspunkt i forskning	10
Barn och mat.....	12
Migrerande barn, matkultur och identitet	12
Syfte.....	14
Material och metod.....	15
Metodval.....	15
Urval	16
Enskilda intervjuer.....	17
Fotoelicitering och matdagbok	17
Fokusgruppsintervju	18
Bearbetning av datainsamlingsmaterial	19
Etiska överväganden.....	21
Resultat	22
”Konstiga” smaker blir ”normala” smaker	22
Det breda matlandskapet	24
Det omedvetna uttrycket.....	25
Diskussion	28
Resultatdiskussion	28
Diskussion material och metod	32
Reflektion över etiska aspekter	34
Relevans inom ämnesområdet mat och måltid	34
Framåtblick mot nya studier	35
Slutsats.....	35
Referenslista	36

Bilagor

Bilaga 1 – Frågeguide enskilda intervjuer

Bilaga 2 – Frågeguide fokusgrupp

Bilaga 3 – Matdagbok

Bilaga 4 – Informations- och godkännandebrev respondenter

Bilaga 5 – Informations- och godkännandebrev vårdnadshavare

Förord

Studien behandlar migrerande barns upplevelser med matkultur, ett ämne jag finner stort intresse för. Jag har genom egna möten med diverse matkulturer utanför Sverige fått upp intresset för hur olika de kan se ut och hur beteende kring måltiden kan skilja sig mellan länder. Utifrån kurser från Gastronomiprogrammet på Högskolan Kristianstad har jag även intresserat mig för hur maten kan ge uttryck för en människas identitet. Jag har sedan många år tillbaka varit nyfiken på människans beteende och jag har velat skaffa mig en förståelse om människans tankar kring olika fenomen. Fenomenet i detta fall hamnade på migrerande barn, vilket är ett utfall av att jag, i samband med den utveckling av invandringen som skett på senare tid, själv funderat på hur det skulle kännas att flytta till ett nytt land. Jag vill avslutningsvis rikta ett stort tack till min handledare, Karin Höijer, för hennes råd och stöd under arbetets gång.

Inledning

Andelen personer i Sverige som fötts utomlands uppgick år 2014 till 16 % av den totala svenska befolkningen, vilket motsvarar 1,6 miljoner människor (migrationsinfo, 2015). Vart femte barn i Sverige har utländsk bakgrund, antingen genom att vara födda utanför Sverige eller genom att ha två utrikes födda föräldrar (Statistiska centralbyrån, 2013). I dagsläget återfinns ett flertal studier där det framgår hur invandrare anpassar sig, vilka problem de möter och hur de upplever omställningen, däremot har området kring maten och ätandet kommit lite i skymundan. Vidare kan maten, en av de viktigaste faktorerna för människans existens ses utifrån andra synvinklar än endast dess fysiologiska påverkan på människokroppen (Bak och Von Brömssen, 2013). Almerico (2014) beskriver att man inom antropologin inte studerar den fysiska maten utan det förhållandet som livsmedel har till den mänskliga upplevelsen. Hon menar att genom dessa studier kan forskare frambringa en djupare förståelse kring vad, var, hur och varför människor gör vissa matval. En sådan information kan därefter grupperas och omsättas i historier om familjer, migration och förändringar över tid, och hur identiteter kan utvecklas med hjälp av maten som verktyg. Almerico talar för att detta tvärvetenskapliga ämne kan hjälpa oss att förstå oss själva och andra bättre och hon menar att i en tid av kraftig invandring behöver migranternas mottagarland vara beredda och förstå människornas nya situation.

Belasco (2008) säger att personer som migrerar till länder med ett annat kulinariskt kök bibehåller dess ursprungliga matkultur. Det innebär i sin tur att migranter hela tiden pendlar mellan den egna matkulturen och den matkultur som de möter i olika kontexter utanför hemmet. Brembeck (2009) belyser problematiken som återfinns hos de barn som befinner sig mellan två olika kulturer, vilket har visat generera svårigheter för dem att representera sig själva i den nya kulturen. Hon beskriver det som att barnen befinner sig i ett ingenmans-land där de är fångade mellan tradition och modernitet. Det är detta ingenmans-land som denna studie syftar åt att få en förståelse om. Vad innebär det egentligen för barnen att befinna sig mellan olika matkulturer och hur uppfattar barnen det själva? Är de ens medvetna om förekomsten av att det finns olika matkulturer? Vidare är man idag varse om att maten kan användas som ett verktyg där valet av mat och sättet att äta på, påverkar skapandet av den egna individen (Stjerna, 2007). Frågan är hur barnens egna reflektioner ser ut kring den frågan? Har de förståelse för att maten kan agera för symbol i deras identitetsskapande?

Bakgrund

I bakgrunden presenteras sambanden som finns mellan mat och identitet, vidare fokuserar genomgången på teorier om migranternas bemötande av matkultur och deras egna upplevelser. Barns rättigheter inom forskning beskrivs, och därefter ges en genomgång om migrerande barn och hur de anpassas till värdlandet och vilken betydelse mat och identitet kan ha för dem.

Kriterier och avgränsningar

Den här studien har inte för avsikt att redogöra för innebörden av olika matkulturer utan fokuserar på upplevelser av matkultur och vilka kopplingar som finns mellan mat och identitet. Migranter möter ett flertal faktorer som påverkar dem på olika fronter men uppsatsen fokuserar på de områden som kan kopplas till mat och identitet. Syftet har inte varit att belysa skillnader mellan olika etniciteter eller kön. Vidare behandlas området kring vad migranterna äter inte nämnvärt, då undersökningen inte behandlar maten i sig utan upplevelserna kring den.

Definition av begrepp

Begreppet *migranter* innefattar de personer som är födda utomlands och inte de barn eller vuxna som är födda i Sverige (Kulturdepartementet, 2000).

Begreppet *matkultur* innefattar de traditioner och rötter som en grupp människor har och som de sedan kan använda som utgångspunkt för att förstå och orientera sig i andra kontexter. Matkultur omsluter även de sätt som människor producerar, tillagar och konsumerar maten på vilket i sin tur ger uttryck för identitet (Montanari, 2010).

Begreppet *matlandskap* innefattar de platser och miljöer där en människa kommer i kontakt med mat och där maten förtärs (Osowski, Göranson, och Fjällström, 2012; Moragues-Faus och Morgan, 2015). Vidare inkluderas matlandskapet av att mat bringar budskap och en känsla av mening åt människan, beroende på de sätt som mat bereds och hur samtal kring mat förs (MacKendrick, 2014).

Migration, matkultur och identitet

I detta avsnitt belyses det samband som återfinns mellan mat och identitet, teorier om hur migranter förhåller sig till sin ursprungliga matkultur i värdlandet och vilka upplevelser som migranter själva har av att möta en ny matkultur.

Mat som uttryck för identitet

Maten har ett kommunikativt värde, liksom språket, vilket innebär att den omedelbart ger uttryck för social tillhörighet och identitet (Stjerna, 2007; Montanari, 2010; Belasco, 2008 & Walker, 2012). Inom matkultur talar man om identitet gentemot kulturellt utbyte, där maten anses vara det enklaste sättet att komma i kontakt med en annan kultur. Det är bland annat betydligt lättare att äta andra kulturers mat än att lära sig dess språk (Montanari, 2010). Den stora globaliseringen, med de kulturella utbytena, har resulterat i att man i de flesta länder kan dricka Coca Cola, äta pasta, hamburgare och så vidare. Varpå matkulturerna inte blir lika särpräglade som förr utan konsumtionen mellan länderna blir allt mer enhetlig (Montanari, 2010). Något som i sin tur visar att matkulturer inte är statiska utan föränderliga över tid (Montanari, 2010; Coakley, 2012; Johnston och Longhurst, 2013). Coakley (2012) menar att matkultur handlar om ständig förhandling mellan preferenser, traditioner och nya upptäckter. Han berättar att det återfinns en konstant

process av ett ”blivande” inom matkulturer. Montanari (2010) beskriver däremot det som att det inte finns någon konflikt för identiteten med att äta på Mc Donalds ena dagen och vid nästa måltid hemgjorda tagliatelle. Utan han menar att dessa, till synes motsägelsefulla handlingar, samverkar till de många identiteter som identifierar människan. Montanari säger att det visar på identiteternas förmåga att vara multipla och föränderliga och som han uttrycker det – ”livsmedelsidentiteterna står inte skrivna i stjärnorna” (s. 137).

Identiteten utgör en del i Belasco´s (2008) så kallade *kulinäriska triangeln av motsättningar (culinary triangle of contradiction)* som i grova drag beskriver hur människans val av mat styrs. Modellen består av tre påverkande faktorer: *identitet*, *bekvämlighet* och *ansvar*. Där identitet och bekvämlighet har störst inverkan. Ansvarsdelen handlar om besluten som människan tar kring hur matvalet skulle påverka människan själv och den globala distributionen. Bekvämligheten inrymmer tillgänglighet och graden av ansträngning som maten genererar i. Identiteten inkluderar personliga preferenser, njutning och känslan av vem man är, där faktorer som familj, etnisk bakgrund och minnen kring mat styr. Bisogni, Connors, Devine och Sobal (2002) talar om hur identiteten påverkas beroende på sättet en människa tar sig an den serverade maten. En individ kan till exempel ge uttryck av att vara en *små-ätare* om han eller hon förhåller sig till maten på sådant sätt. De beskriver vidare att typen av livsmedel påverkar identiteten på olika sätt och personen kan beroende av mat därmed framstå som exempelvis hälsosam, onyttig och så vidare. Detta menar Bisogni m.fl. i sin tur möjligtvis genererar problem för en individ om denne inte önskar identifiera sig inom kategorin som maten han eller hon äter ger uttryck för. Hur en person ser sig själv beror, enligt Bisogni m.fl., på hur ätandet ser ut i relation till vad som enligt normer anses vara ”normalt ätande”, varpå individen utifrån sitt ätande kan kategoriseras som exempelvis en ”normal ätare” eller ”icke normal ätare” (s.133).

Teorier kring migranternas bemötande av olika matkulturer

Belasco (2008) talar om att det är svårt att ändra på det kulturella språk som människan föds in i- och växer upp med, vilket resulterar i att människor som migrerar till ett annat land bibehåller "dialekten" av det ursprungliga köket. Greder, Slowing och Doudna (2012) beskriver däremot att individers bibehållande och bemötande av de olika matkulturerna kan te sig i två olika riktningar; genom *assimilationsteorin* respektive *alternationsteorin*. Den förstnämnda teorin innebär att migranter identifierar sig med värdlandets kultur varpå maten från ursprungslandet ersätts av mat från den dominerande matkulturen. Alternationsteorin, likt det som Belasco talar om, innebär i sin tur att individen behåller sin ursprungliga kultur men även bygger en positiv relation till värdlandets kultur. I Johnston och Longhurst (2013) studie intervjuas migranter om sina erfarenheter och uppfattningar kring migration och identitet. En kvinna beskriver den betydelse som maten har för att hon ska kunna identifiera sig själv som "Mexikan boende i Australien" (s.24). Hennes tankegångar kan refereras till alternationsteorin som Greder m.fl. (2012) talar om. Ytterligare en undersökning, av Rosales (2012), visar på förekomsten hos migranter att vilja identifiera sig som just migranter i det nya landet. Studien utfördes med familjer som migrerat från Goa till Portugal. Det framkom att tillagning och konsumering av mat var en betydelsefull faktor, innehållande minnen och känslor som hjälpte migranterna att uttrycka vilka de var. De kunde även beskriva behovet av att vilja skilja sig från värdlandet, ett behov de kunde uppfylla genom att laga mat från den egna matkulturen.

Migranternas erfarenheter kring matens egenskaper för känslouttryck

Coakley (2012) talar för att maten är sammankopplad med människans känslouttryck, att hon genom konsumtion av mat kan erhålla en rad olika känslor, såsom glädje, tillfredsställelse, bekvämlighet, ledsamhet eller avsky. I Coakleys studie, där han intervjuade polska migranter i Irland, framgick det att migranterna med hjälp av matens smak, kunde associera sig vidare med en glädjefull känsla till platser och människor. Walker (2012) utvecklar matens betydelse för känslor genom att beskriva att specifika maträtter och livsmedel kan ha förmågan att frambringa minnen. Han menar vidare att sambandet som finns mellan mat, identitet och minnen kan vara svårt för migranter att uppnå om livsmedel från deras ursprungsland inte återfinns i värdlandet. Resultat från två separata studier

styrker Walkers syn på dilemman. Migranterna i studierna redogör bland annat för de svårigheter de möter vad gäller att återfinna mat och livsmedel från ursprungslandet i mottagarlandet (Brembeck, 2009; Greder m.fl, 2012). Coakley (2012) talar vidare att det för migranter både innebär vinster och förluster i mötet med det nya landet och det förändrade matlandskapet. Han menar att migranterna kan känna saknad i att se och känna mer- och fler främmande livsmedel än bekanta och därifrån uppleva känslor av ogillande till det nya landets matkultur. Coakley har även erfårit från sina studier att migranter kan känna sig vilsna i den nya miljön och de nya främmande smakerna. Det har i sin tur visat sig kunna generera ett ogillande av matens smaker och upplevelsorna kring den. Han beskriver att ett sådant utfall kan resultera i att migranter får svårigheter att skapa sig en känsla av att vara hemma i det nya landet. Studien av Johnston och Longhurst (2013) visar på liknande resultat då de elva intervjuade migranterna (alla med olika ursprung) beskriver det paradoxala sambandet mellan mat, kultur och hem då de redogör för att de känner sig både inkluderade samt exkluderade i värdlandets samhälle. De berättar även om en saknad till den fysiska platsen (ursprungslandet), en saknad som de menar kan stillas av att äta mat från hemlandet och/eller umgås med människor därifrån. Coakley (2012) påpekar att migranternas möte med värdlandet likaså kan generera motsatta, positiva känslor, han menar att de kan frambringa glädje och nyfikenhet gentemot den nya maten. Coakley (2012) hänvisar till Ahmed (2007) som hävdar att de känslouttrycken tyder på att migranter ständigt dras mellan konflikt och överraskning gentemot den nya situationen.

Barnperspektivet som rättighet och utgångspunkt i forskning

Avsnittet beskriver på vilka olika sätt man kan använda barn i forskning och huruvida det har betydelse för barns rättigheter.

Sverige har tillsammans med 195 andra länder förbundit sig till FN:s avtal om barns rättigheter, vilken benämns barnkonventionen (UNICEF, 2009). Konventionen talar för att barn är sina egna individer och att de inte ska ägas av föräldrar eller andra vuxna. Konventionen baseras utifrån följande fyra grundläggande principer: *(1) Alla barn har lika värde och rättigheter, (2) man ska utgå från barnens bästa när beslut som rör barn*

ska tas, (3) alla barn har rätt till liv och utveckling och slutligen har (4) alla barn rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

När barns status, rättigheter och roll i samhället blev ett väl debatterat och betydelsefullt område utvecklades även barnforskningen (Woodhead & Faulknet, 2008). Forskning har länge fokuserat på undersökningar *om* barn men har på senare år ändrat riktning mot att studera *med* barn (Christensen, 2004). Studier utifrån barnperspektiv samverkar till konventionens principer kring barns rättigheter (Halldén, 2003). Genom barnperspektiv ges barn möjlighet att inte bara definieras utifrån sin fysiologiska och psykologiska mognad utan de kan förstås utifrån sin sociala och kulturella position (Halldén, 2003). Likaså kan perspektivet generera en förståelse av vad som är betydelsefullt i barns värld (Johansson, 2003). Halldén (2003) och Johansson (2003) beskriver vidare perspektivets mångtydighet genom att redogöra för dess analysmöjligheter. De förklarar att utöver att analysera barns meningsuttryck så kan barnperspektiv även gestalta de konsekvenser och villkor som barn lever i.

När barn, genom barnperspektivet, ges möjlighet att uttrycka sina upplevelser och tankar så kan forskaren få en förståelse om barn ger uttryck för att ha så kallat *agentskap*. Agentskap synliggörs genom att barn ger uttryck för delaktighet både i sina egna liv och sin roll i samhällets utveckling. Att involvera barnens agentskap är nödvändigt för att få ett djup inom barnforskning (Valentine, 2011), det kan även förhindra att utlåtande och tankar om barn tas för givet (Christensen, 2004) Det resulterar vidare i att man skapar plats och tillfällen för barn att agera ansvarsfullt (Smith, 2009). Att ta i beaktande är att inte alla barn har mognaden för att agera i agentskap (Valentine, 2011 & Smith, 2009), för agentskap krävs det att barn har kännedom om sig själva och sin roll i samhället (Valentine, 2011). För barnen innebär deras agentskap att de får känna större delaktighet och rättigheter då de ges möjlighet att påverka beslut som kan ha betydelse för dem själva (Valentine, 2011). Vidare upplever barn att deras tillvaro blir mer meningsfull och ges högre värde när de tillåts vara delaktiga (Smith, 2009).

Barn och mat

Maten är inte bara något fysiskt som vi måste få i oss för att överleva utan maten tar även del av människan socialt och psykologiskt (Hjälmeskog, 2015). Så snart ett barn tar en tugga av ett livsmedel så har hon gjort maten till en del av sig själv och den identitet som utvecklas (Brembeck m.fl., 2013). Under åren som barn växer upp lär de sig *när* man ska äta, *hur* mycket man ska äta men också vad man *kan* äta, vilket grundar sig i vilken kultur och sammanhang de befinner sig i (Hjälmeskog, 2015). Ett lärande om mat pågår hela livet, från den första exponeringen av mat i form av modersmjölken till andra livsmedel som presenteras under årens lopp (Benn, 2015). Barn utsätts dagligen för en mängd måltidssituationer som intas på olika arenor, frukosten hemma, maten i skolan och på platser för fritidsaktivitet. Barns möjlighet att påverka och ta beslut om maten skiljer bland annat stort mellan hemmet och skolan. På hemmaplan finns ofta möjligheter för barn att tycka till om hur och vad som ska serveras medan den enda valmöjligheten de har i skolan är om de accepterar eller förkastar den serverade maten. (Bruselius-Jensen, 2015)

Migrerande barn, matkultur och identitet

Avsnittet behandlar identitetens inverkan i hur migrerande barn anpassar sig till värdlandet och hur barn själva handskas med sin identitetsutveckling i det nya landet. Vidare beskrivs även de förändringar som sker inom barnens matlandskap och preferenser.

Migrerande barns möte och anpassning med värdlandet

När migranter träder in i värdlandet och det uppstår ett möte mellan två olika kulturer talar man om en så kallad ackulturationsprocess, vilken innefattar beteende, psykosociala, sociokulturella och ekonomiska förändringar eller anpassningar med mottagarlandet. Det är beroende på dessa förändringar och hur människan anpassar sig till dem som ligger till grund för barnens etniska identitetsutveckling (Paat & Pellebon, 2012). Migrerande barns identitetsutveckling befinner sig mellan två motpunkter. Den ena änden utgörs av föräldrarna som uppmuntrar sina barn att bevara delar av den egna identiteten och kulturen, medan värdlandet drar åt motsatt riktning (Portes & Rivas, 2011, Brembeck 2009). Brembeck (2009) belyser vidare problematiken inom dessa motpunkter, hon menar att det genererar svårigheter för dem att representera sig själva när de befinner sig i en ny kultur.

Brembeck beskriver det som att barnen befinner sig i ett ingenmansland där de är fångade mellan tradition och modernitet.

I en studie av Bak och Von Brömssen (2013) intervjuades fjorton ensamkommande barn i Sverige om deras upplevelser av mottagandet och hur deras identitet påverkades av att befinna sig i ett nytt land med ett nytt språk. Barnen gav uttryck för språket och kommunikationens betydelse för integrationsprocessen, men även betydelsen som omgivningens sätt att lyssna på dem hade för deras identitetsutveckling och självbild.

Bak och Von Brömssen (2010) undersökte i en annan studie om utländska barns medvetenhet av att leva som religiös folkgrupp utanför sitt ursprungsland. De studerade även hur olika faktorer kan påverka barnens känsla av tillhörighet och hur de identifierar sig själva. Både de barn som var födda i Sverige och de som fötts i ursprungslandet berättade att den plats som de förknippade med "hemma" och som de tydligast identifierade sig med var platsen de bodde på i Sverige. Ett fåtal barn uttryckte däremot att känslan av "hemma" och vilket land dem identifierade sig med var hans/hennes ursprungsland, trots att de i vissa fall aldrig varit där. De berättade att förekomsten av familj, släkt och vänner, som alla pratade deras modersmål, fick dem att känna starkast koppling till sina ursprung. Barnen beskrev även en längtan efter att få befinna sig bland likasinnade människor, där den geografiska platsen hade en mindre betydelse. Detta tillsammans med ämnet om "hemma" visar på den betydelse som socialisering och gemenskap har för barnen. Barnen uttryckte sig om att de ibland kände sig som "de andra", det i sin tur visade på att barnen hade en medvetenhet om att de befann sig på en plats där de utgjorde en minoritet. Medvetenheten om de existerande skillnaderna förtydligades när barnen, beroende på situation kallade sig själva för "svenskar" och ibland som "invandrare". Två studier beskriver liknande fenomen, om än med vuxna migranter. Gasparetti (2012), Johnston och Longhurst (2013) talar även de om att kontexten kan utgöra en skärningspunkt mellan etniska grupperingar, och om matens förmåga att åtskilja grupper från att vara ett "vi" och ett "ni".

Migrerande barn och matpreferenser

I både Brembecks (2009) och Greders m.fl., (2012) studier intervjuas mammor om tankar och handlingar vad gäller familjens matlagning. Mödrarna i båda studierna ansåg att de var ansvariga för att barnen åt hälsosam och hemlagad mat. En av kvinnorna tydliggjorde

att hon lagade hälsosam mat, hon var den som bestämde vad som skulle tillagas och barnen fick äta det som dem serverades. De flesta mödrarna delade däremot med sig av erfarenheter kring att de hade viljan att laga hälsosam mat men att de sällan gjorde det eftersom barnen efterfrågade en annan typ av mat. Det som var viktigast för dessa mödrar var att barnen åt sig mätta. De konstaterade därmed att de blev tvungna att följa barnens preferenser eftersom barnen vägrade äta mat som dem inte tyckte om. I Brembecks (2009) studie framkom det tydligt att barnens matpreferenser och matval styrdes utifrån smaken, de valde den mat som dem tyckte smakade godast. Kvinnorna i de båda studierna (Brembeck, 2009; Greder m.fl, 2012) beskrev att barnen i många fall föredrog ohälsosam mat, vilket de definierade vara pizza, frusen- och/eller färdigmat, sötsaker och så vidare. Barnen efterfrågade sällan maträtter från den traditionella maten från ursprungskulturen. Några mammor berättade att de därmed lagade mat från båda matkulturerna så att alla familjemedlemmars behov kunde tillfredsställas, detta då många mödrar medgav att dem föredrog den ursprungliga kulturens maträtter. Brembeck (2009) menar att resultaten visar på att barnen har *agentskap*. Hon säger att det framgår dels då barnen avgör vad som ska serveras på bordet i hemmen men även för att dem på så vis bestämmer vad som tillhör svenskheten och normaliteten i värdlandet. Vidare verkar de båda undersökningarnas resultat vara ett återkommande fenomen i invandrarfamiljer vilket tydliggörs från ytterligare en studie av Sellerberg (2008). Resultaten från hennes studie visade att barn som fötts i Sverige, vars föräldrar invandrat, efterfrågade svensk mat medan släkten ville lära barnen att uppskatta maten från deras ursprungsland. Walker (2012) förklarar utvecklingen av matpreferenserna som en del i adaptationsprocessen. Han menar att dessa barns föränderliga preferenser gentemot mat kan vara deras svar på hur de tar del av den nya sociala och kulturella miljön som de möter i det nya landet. Brembeck (2009) beskriver maten och ätandet som ett praktiskt sätt att lära känna en ny kultur på. Hon menar att det är viktigt för migranters integration med landet att de förstår innebörden av sin ursprungliga matkultur, men även att de anammar värdlandets matkultur. Genom att äta mat från mottagarlandet så leds migranten in i vad som anses som typiskt för det aktuella landet.

Syfte

Att undersöka migrerade barns upplevelser av mötet med en ny matkultur i Sverige och hur de ser på maten som identitetsskapare.

Material och metod

I material och metodavsnittet redogörs tillvägagångssättet för studien genom att beskriva och motivera val av datainsamlingsmetod, urvalsgrupp och etiska överväganden. Avsnittet belyser även hur det empiriska materialet analyserats.

Metodval

En litteratursökning genomfördes via sökverktyget ”Summon”. Sökorden var ”immigrant”, ”children”, ”food”, ”identity”, ”food culture”, ”eating”, vilka skrevs in enskilt och/eller i kombination. Litteratursökningen skedde även via högskolans bibliotekskatalog där sökord som ”mat”, ”migration” och ”barn” användes. Resterande litteratur hämtades från artiklars referenslistor, livsmedelsverket och från rekommendationer av handledare på gastronomiprogrammet i Kristianstad.

Studien baserades utifrån en kvalitativ ansats eftersom syftet för undersökningen var att genomföra en tolkning av barnens perspektiv kring deras upplevelser av de olika matkulturerna. Bryman (2015) förklarar den kvalitativa ansatsen med att fokus ligger på att skapa en förståelse för den sociala verklighet som deltagare i en viss miljö tolkar den.

Datainsamlingsmaterialet utgjordes av fyra olika delmoment; enskild intervju och fokusgrupp med tillhörande fotoelicitering- och matdagbok. Under de enskilda intervjuerna och fokusgrupperna genomfördes semistrukturerade intervjuer vilket innebar att frågorna var av öppen och bred karaktär och på så sätt gavs respondenterna större möjlighet att utveckla sina svar och påverka intervjuens innehåll (Alvehus, 2013).

Mötet med barnen och intervjuerna utfördes i skolmiljö - för att garantera informanternas involvering i den svenska matkulturen och för att skolan utgör en naturlig arena i mötet med barn. De enskilda intervjuerna och fokusgrupperna genomfördes i ett grupprum och under lektionstid, tidvis återfanns ljud från högljudda- och springandes barn utanför. Frågorna inför båda intervjuerna arbetades fram i relation med studiens syfte (se bilaga 1 och 2). Intervjuerna spelades in med en mobiltelefon, Iphone 5s, för att underlätta den senare transkriberingen. Vid endast anteckningar och utebliven ljudupptagning kan det vara svårt att hinna med att anteckna allt som sägs, likaså kan orden och sammanhanget uppfattas felaktigt (Bryman, 2015). Vid inspelning har intervjuaren även chansen att

uppmärksamma andra gester såsom kroppsspråk, som även bör utgöra en del i analysen. Risken med att använda inspelningsverktyg är att respondenten kan påverkas på så sätt att han eller hon känner sig obekvämt och hans eller hennes svar kan bli begränsade och mindre utvecklade (Alvehus, 2013). Den ljudupptagning som användes i mobiltelefonen var en app vid namn ”inspelare++”, version 9.2.1”, nedladdad från appstore för Iphone.

Trots att tillvägagångssättet för datainsamlingen och analysarbetet i möjligaste mån baserats utefter att vara så objektivt som möjligt så menar Fejes och Tornberg (2015) att alla beslut som tas i en studie genomsyras av tidigare erfarenheter och värderingar, vilket också påverkar hur författaren tolkar materialet. Det talar för att det gäller att agera med försiktighet och vara medveten om sig själv när tolkningen och analysen av data genomförs. Något som enligt Fejes och Tornberg annars kan resultera i att studiens resultat säger mer om skribentens åsikter och värderingar än om datamaterialet och aktörerna i studien.

Urval

Valet av undersökningsgruppen baserades på ett strategiskt urval vilket innebar att valet av respondenterna grundades sig utifrån studiens frågeställningar och där respondenterna skulle uppfylla särskilda kriterier (Alvehus, 2013). Kriterierna för respondenterna var att de skulle vara barn i åldrarna 10-13 år, då den åldersgruppen visat sig ha en större öppenhet för att uttrycka sig och prata vid intervjuer (Bak m.fl., 2010). Dessutom skulle de vara födda i annat land än Sverige och ha bott i Sverige under så få år att de fortfarande hade minnen kvar från ursprungslandet, dock krävdes det samtidigt att barnen skulle behärska det svenska språket väl. Med ”väl” avses att de dels skulle ha god förståelse för språket och att de även skulle ha förmåga att uttrycka känslor och tankar verbalt.

I sökandet efter informanter kontaktades femton grundskolor i södra Sverige via mejl, som skickades till rektorn på vardera skolan. I mejlet presenterade skribenten sig själv, syftet med studien samt gav instruktioner kring hur studien skulle gå till och vad den skulle innebära både för respondenten och för den medverkande skolan och lärarna. En av de femton rektorer och skolor som kontaktats svarade med intresse. Rektorn överlät ansvaret till två intresserade klassföreståndare, båda lärare åt elever i fjärde klass. Den vidare kontakten fördes därmed mellan de två lärarna och skribenten. Lärarna utsåg vilka barn som lämpade sig utefter de givna kriterierna varpå barnen och deras vårdnadshavare

tilldelades ett dokument, som skulle undertecknas av samtliga parter om barnen ville och fick delta i studien. Dokumentet skulle därefter överlämnas till skribenten, via klassföreståndarna. Den slutliga respondentgruppen innefattade sju fjärdeklassare varav tre flickor och fyra pojkar, alla 11 år gamla. Barnen härstammade från fyra olika länder, samtliga arabisktalande, och tiden som de varit bosatta i Sverige varierade mellan 2 till 10 år.

Enskilda intervjuer

Barn som migrerat kan ha traumatiska minnen med sig (Bak, 2013), vilket delvis bidrog till valet att hålla enskilda intervjuer eftersom skribenten inte kände barnen sen tidigare. Genom att inledningsvis samtala med var och en av respondenterna fick skribenten en bild av hur barnet reagerade på frågor som kunde få barnen att tänka tillbaka på situationer från hemlandet, likaså kunde ett förtroende mellan intervjuaren och respondenten skapas. Vissa frågor var inte heller ämnade för en gruppdiskussion utan passade bättre för enskilda intervjuer. Intervjuerna varade mellan 10-20 minuter.

Fotoelicitering och matdagbok

För att studera vilka möten barnen hade med de olika matkulturerna tilldelades barnen vars en engångskamera av märket *FUJIFILM* (modell: QuickSnap Flash – 1C5R1001). Tillsammans med kameran fick de även ett dokument (se bilaga 3) där de ombads skriva ner *när*, *vad*, med *vem* och *var* de åt maten som de fotograferat. De skulle fotografera och skriva matdagbok under två dagar för att det skulle bli mer representativt av vad barnen mötte i sin vardag. Utdelningen av materialet och instruktionerna inträffade under en gemensam gruppträff med barnen. De kategorier som gestaltades i matdagboken baserades på livsmedelsverkets rekommendationer om att äta frukost, lunch, middag samt något mellanmål per dag (Livsmedelsverket, 2015). Beslutet att använda en skriftlig del till matbilderna grundade sig i att innehållet på den fotograferade tallriken skulle förtydligas med ord om vad det var, samt som en säkerhetsåtgärd om barnen skulle slarva med fotograferingen. Det visade det sig att antalet framkallade matbilder blev väldigt få, och de existerande bilderna var otydliga och av dålig kvalitet och kunde därmed inte analyseras. Vidare resulterade det i en omarbetning av fokusgruppen då bilderna var planerade att

utgöra en del i intervjun. Enligt Bryman (2015) underlättas samtal av visuella ting, varpå respondenterna skulle stimuleras och engageras i diskussionen vid fotografiernas närvaro. Sex av de sju eleverna lämnade in sin matdagböcker, dock hade majoriteten bara dokumenterat vad de ätit under en av de två dagarna.

Fokusgruppsintervju

Syftet med fokusgruppen var att granska interaktionen mellan respondenterna och för att se hur och om det återfanns variation i hur barnen upplevde och hanterade samma situation av att växa upp och anpassa sig i ett nytt land med en ny matkultur. Att ta i beaktande här är att forskarens närvaro påverkar interaktionen mellan gruppmedlemmarna varpå den inte återspeglar den totala sanningen (Wibeck, 2010). Valet av fokusgrupp som del av metod för studien grundar sig även i att deltagarna under en fokusgrupp kan ställa frågor till varandra varpå vinklar och frågor som är relevanta för ämnesområdet kan dyka upp, samt frågeställningar som forskaren själv kanske inte tänkt på (Wibeck, 2010). Detta kan vara något som ligger till fördel för den aktuella studien då skribenten inte tidigare arbetat med eller studerat barn.

Respondentgruppen utgjordes av samma sju elever som deltagit i de enskilda intervjuerna. De hade tidigare träffats under informationsmötet och i andra skolsammanhang såsom raster, utflykter och dylikt. Att använda redan existerande grupper underlättar gruppdiskussioner då rädslan för att prata minskar betydligt jämfört med om samtliga respondenter varit främmande för varandra (Wibeck, 2010). Två fokusgrupper genomfördes, en med tre deltagare och en med fyra deltagare. Rekommendationer ges om att inte ha för stora grupper, somliga forskare talar för ett maxantal på fyra personer och andra sex personer (Wibeck, 2010). Varaktigheten på intervjuerna var 25 respektive 15 minuter.

Eftersom en svårighet vid fokusgrupper är att hålla koll på vem som säger vad och kroppsspråk (Bryman, 2015) så användes både ljudupptagning och videoinspelning med hjälp av en surfplatta av märket *Bitmore* (modell: LTAB700D140401248). Fokusgruppen genomfördes med en moderator men ingen antecknare, som normalt rekommenderas (Bryman, 2015). Därmed resulterade videoupptagningen i att fokus kunde läggas på vad

barnen pratade om och planera följdfrågor, eftersom anteckningar på kroppsspråk och liknande kunde göras i efterhand.

Bearbetning av datainsamlingsmaterial

Bearbetningen av materialet utfördes iterativt, det vill säga att under tiden som nytt material samlades in så transkriberades och tolkades redan insamlad data för att förebygga dataöverbelastning (Alvehus, 2013). De inspelade intervjuerna lyssnades igenom två gånger för att sedan transkriberas under samma dag som materialet samlats in. Transkriberingen innefattade även beskrivningar i samband med vad som sades, till exempel om respondenten tvekat i sitt svar, avbrutit intervjuaren eller medrespondent, varit ofokuserad, om svaret kommit efter en lång paus eller liknande. Det transkriberade materialet lästes igenom totalt tre gånger. Den första gången fördes inga anteckningar, den andra gången utsågs koder som i sin tur genererade kategorier. Under den tredje läsningen granskades kategorierna för att se på förekomsten av samband vilka därefter bildade teman.

När de enskilda intervjuerna transkriberats och kodats så genomfördes fokusgruppen varpå även det materialet lyssnades igenom två gånger. När transkriberingen skulle ske gjorde den det i samband med analysen av videoinspelningen där kroppsspråk och barnens samspel kommenterades i samband med vad som sades. Koderna för kroppsspråket och interaktionen mellan barnen sågs ut för sig, och koderna för vad som framkom under intervjun för sig. Detta eftersom samspelet under fokusgruppen inte visade på större skillnad beroende på vad de pratade om, utan såg ut på ungefär samma sätt under hela intervjun. Det transkriberade materialet analyserades slutligen från en induktiv ansats då slutsatserna har dess utgångspunkt från det insamlade materialet (Alvehus, 2013). Eftersom matdagböckerna utgjorde ett komplement till fotoeliciteringen, som uteblev från studien, så granskades de bara i förhållande till intervjuerna. Vilket genomfördes för att se om det barnen uttryckte sig om att de åt, även kunde förtydligas och styrkas utifrån vad som rapporterats i matdagböckerna. Den vidare analysen riktade sig övervägande åt intervjumaterialet eftersom skribenten även kom till insikt att hon inte kunde avgöra, identifiera och klassificera fullt ut kring vilka maträtter från matdagböckerna som tillhörde respektive matkultur. På grund av detta så är det presenterade resultatet främst baserat utifrån vad som sades under intervjuerna.

Analysen genomfördes utifrån fyra teoretiska antaganden som samtliga framkommit i litteraturgenomgången och utgjordes av följande: (1) att migranternas smakpreferenser utvecklas och förändras när de möter ett nytt matlandskap, (2) att migrerande barns smakpreferenser styr vad som äts i hemmet i det nya landet, (3) att migranter bibehåller dialekten av dess ursprungliga kök, (4) att mat och identiteten samverkar.

Hur de teoretiska antagandena spelat roll för de framarbetade teman i resultatet presenteras i tabellen nedan, där det även framgår vilka kategorier som togs fram utifrån de funna koderna.

Tabell 1. Schematisk bild över bearbetningsprocessen av datamaterialet - från teoretiska antaganden till teman

Teoretiskt antagande	Att migranternas smakpreferenser utvecklas och förändras när de möter ett nytt matlandskap	Att migrerande barns preferenser styr vad som äts i hemmet i det nya landet	Att migranter bibehåller dialekten av dess ursprung	Att maten och identiteten samverkar
Kategorier i materialet	Det första mötet	Barnens möte med de olika matkulturerna Hur barnen skiljer matkulturerna åt	En fördel att befinna sig mellan olika matkulturer	Från att kännas främmande till att vara ettoreflekterat fenomen Barnens syn på maten som identitetsskapare
Slutliga teman	<i>”konstiga” smaker blir ”normala” smaker</i>		<i>Det breda matlandskapet</i>	<i>Det omedvetna uttrycket</i>

Etiska överväganden

De etiska överväganden som ligger till grund för studien baseras på de fyra forskningsetiska principerna som bör följas vid samhällsvetenskaplig forskning; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Bryman, 2015).

Informationskravet innebär att uppgiftslämnare och respondenter ska vara väl medvetna kring de villkor som gäller för deras medverkan i studien (Vetenskapsrådet, 2002). Kravet uppfylldes genom att barn och vårdnadshavare tilldelades ett dokument med skriftlig information om syftet med studien, hur den skulle genomföras och respondenternas roll i undersökningen. Två dokument utfärdades, ett anpassat för barnen (se bilaga 4) och ett för vårdnadshavarna (se bilaga 5). De informerades om att deltagandet var helt frivilligt, de kunde avbryta studien närhelst de ville och barnen behövde inte svara på alla frågor vid intervjutillfällena om de inte ville. Dokumentet omfattade även information om nyttjandekravet, och att materialet skulle behandlas konfidentiellt. Då barnen var minderåriga krävdes ett samtycke av vårdnadshavarna för att barnen skulle få delta (Bryman, 2015). En skriftlig underteckning av både barn och vårdnadshavare lämnades till skribenten innan studien påbörjades.

Konfidentialitetskravet innebär att personuppgifter och övriga uppgifter som kan identifiera deltagarna eller berörda ska förvaras oåtkomligt för obehöriga (vetenskapsrådet, 2002). Respondenternas personuppgifter, information om vart studien utfördes, ljud- och videoinspelningar förvarades på ett sådant sätt att ingen utomstående kunde få tillgång till materialet. Vidare redovisas resultatet med fingerade namn. För att fullfölja nyttjandekravet så har det insamlade materialet endast använts till den aktuella studien varpå alltsammans kommer slängas och raderas när arbetet är färdigställt och godkänt.

Det informations- och samtyckesdokument som tilldelades respondenterna arbetades fram utifrån Världshälsoorganisationens forskningsetiska kommittés (WHO ERCs) formulärmallar för vårdnadshavare och minderåriga, hämtad från Världshälsoorganisationens hemsida (WHO, u.å).

Resultat

I detta kapitel redovisas resultatet (och analys) av undersökningen. Resultaten presenteras utifrån tre teman: *”Konstiga” smaker blir ”normala” smaker*, *Det breda matlandskapet*, *Det omedvetna uttrycket*. Vidare i texten beskrivs resultaten i en sammanhängande text och därefter presenteras ett urval av respondenternas uttalanden i form av citat från intervjuerna.

”Konstiga” smaker blir ”normala” smaker

Inom detta tema beskrivs barnens upplevelser av deras första möten med den nya matkulturen och hur barnen står för införandet av nya smaker i hemmen.

Utifrån matdagböckerna och intervjuerna framkom att de flesta barnen exponerades för den svenska maten inte bara i skolan utan även hemma. När de svarade på frågan om vad de åt för mat hemma så svarade de flesta att de åt ”arabisk mat”, varpå några kompletterade efter en stund med att de även åt ”svensk mat”, eller ”blandat”. Ett av barnen berättade däremot att maten i skolan var enda gången under dagen som hon åt svensk mat. Det framkom att orsaken till att de andra lagade svensk mat i familjehemmen berodde på att de själva, ofta tillsammans med sina syskon föreslog svenska maträtter till sina föräldrar. Ett av barnen berättade att när hennes syster lagade maten så brukade hon laga svenska maträtter för det var *”hon bäst på”*. Vad barnen själva valde att äta baserades utifrån smaken, vad som var godast.

Barnen som endast varit bosatta i Sverige under 2-4 år beskriver snarlika fenomen kring mötet med maten och det nya värdlandet. Den tydligaste känslan och svårigheten med maten under den första tiden i Sverige verkar ha varit smaken, att den kändes främmande för dem varpå några av barnen uppgav att de ogillade den. Dessa känslor beskrev barnen när de tillfrågades om deras första matminne i Sverige med den nya maten och hur de tyckte det var att exponeras för två olika matkulturer, vilket gestaltas utifrån följande svar:

Det var inte så gott. Sen äter och äter jag, den blir lite godare och godare.
Alltså, smaken första gången, ja den var inte så gott men sen jag smaka mycket och mycket och den blir gott. – Rahmid, två år i Sverige

Albra (två år i Sverige) beskriver att hennes första möte med den nya maten inträffade i skolmatsalen:

Jag åt första gången här i matsalen, första dagen i skolan, det var tacos, när jag åt den så var det jättekonstigt för mig för det var första gången jag åt svensk mat, och i Syrien så hade vi ingenting som heter tacos, och så. Det var jättespännande för de var första gången till mig på en skola som jag äter, för i Syrien vi hade inte så, på rasten vi bara hämtade från vårt hus någon smörgås och sen går vi till skolan. – Albra, två år i Sverige

Det tyder också på att inte bara maten kändes annorlunda för henne utan även att bli serverad mat i skolan då det inte ingått i skolan i ursprungslandet. De starkaste upplevelserna av att befinna sig mellan olika matkulturer verkar återfinnas den första tiden i värdlandet. Albra beskriver den första tiden som ”konstig”, och att det inte var förrän efter ett år som maten började kännas, som hon uttryckte det, ”normalt för mig”. Vidare försökte intervjuerna behandla området om vad maten betydde för barnen när de kom till Sverige, vilken betydelse den hade för integrationen med landet och för att förstå Sverige. Albra beskrev en känsla av förvåning i mötet med den nya matkulturen vilket hon beskrev genom följande:

Jag trodde att maten skulle vara samma sak! Men de var [det] inte... Jag trodde det för alltså, när jag kom hit till Sverige när jag var, eh, vänta 8, nej inte 8, 9 år. Så, var jag lite mindre så trodde jag att man, alltså, att alla länder var samma smak och samma mat och sånt men det var inte det... Det va blandat. – Albra, två år i Sverige

Resterande barn som kommit till Sverige de senaste 2-4 åren utvecklade inte dessa svar angående matens roll för dem när de kom till Sverige utan de ändrade riktning på samtalen och pratade istället om de svårigheter de känt kring att uttrycka sig verbalt.

De inledande frågorna i de enskilda intervjuerna syftade till att få fram om barnen upplever att de befinner sig mellan olika matkulturer eller om de ser på exponeringen av de olika matkulturerna som något annat. De tillfrågades inledningsvis om vad de åt för mat hemma och det visade sig att barnen kategoriserade maten som *svensk* eller *arabisk*. De tillfrågades vad som gjorde att de tyckte att något uppfattades som svenskt eller arabiskt varpå smaken var den tydligaste faktorn, följt av matens utseende. Barnen menade att beroende på vilken smak maten hade så kunde de känna om den var svensk eller inte men de kunde inte vidare redogöra kring vad för smak de olika kulturerna hade. Abdullah, som kom till Sverige som

ett-åring förklarade däremot att det enda som utgjorde skillnaden mellan arabiskt och svenskt för honom var förekomsten av griskött:

Sverige, de kommer ifrån [de som kommer ifrån Sverige], de äter gris. De andra länderna som arab, de äter ko eller andra saker. – Abdullah, tio år i Sverige

Albra, som bott i Sverige i två år tyckte att smaken i många fall avgjorde om hon kände att det var svensk eller arabisk mat vilket hon beskrev på bland annat följande sätt:

När jag var i Syrien så åt jag mycket av den och det smakar samma sak så det känns att jag äter syrisk mat, eller arabisk mat. – Albra, två år i Sverige

Det breda matlandskapet

Inom detta tema presenteras barnens upplevelser kring matkultur och vilka för- och nackdelar som deras situation mellan olika matkulturer fört med sig. Barnen, oberoende av tid i Sverige, redogjorde för fördelen med att befinna sig mellan två olika matkulturer, nämligen att matlandskapet får en större bredd av maträtter och smaker. Under fokusgruppen talade de om att det skulle kännas tråkigt om de bara skulle ätit så kallad ”arabisk” eller bara ”svensk” mat. Istället menar de att de får en större variation av smaker vilket de anser roligt och spännande:

Alltså, det är jättespännande att man äter några andra mat. Alltså, att man provar några andra mat som man inte äter. – Albra, två år i Sverige

Jag vill inte äta hela tiden svensk mat, jag vill äta blandat. – Hamid, fyra år i Sverige

Alltså på mitt hus när jag äter arabisk mat jag bara tänker att vad bra att det finns dom sakerna som man behöver för maten, för vi kan alltså äta som vi äter i Syrien men här, och så vi kan äta, alltså inte bara svensk mat eller arabisk mat, vi äter svensk mat och arabisk mat samtidigt. Det blir bra för mig. – Albra, två år i Sverige

Det blir fler rätter då. – Almira, tio år i Sverige

Under fokusgruppen diskuterades barnens upplevelser av skolans roll för dess integration och under de enskilda intervjuerna framkom det att alla barnen åt av de vegetariska alternativen i skolan då ingen av dem åt fläskkött (men det framgick även att vissa ”valde” att inte äta något kött i skolan trots att de egentligen åt kyckling) varpå det vidare diskuterades vad de kände kring den frågan – att inte få samma valmöjlighet som resterande icke arabiska barn i skolan. Ett av de sju barnen menade på att det inte bekom henne medan resterande barn ansåg det vara orättvist och tråkigt:

Det gör inget, det är nästan samma sak för på vegetarian så dom gör nästan kött. – Albra, två år i Sverige

Jag tycker det är oschysst! För man vill också smaka på det. – Fatina, sju år i Sverige

Tråkigt, orättvist, för de andra får äta vad de vill, vad som helst. – Abdulah, tio år i Sverige

Ibland tycker jag det är lite orättvist när det är kyckling. Då blir jag jättesugen. Men vi brukar få sån här lite mer, inte så god. Men, jag vet inte, om det inte är vegetariskt så kan inte jag äta det. Det är ändå lite orättvist tycker jag. De borde göra så att det finns både vegetariskt och vanlig, alltså exakt samma sak så att det inte är någon annan sås. – Almira, tio år i Sverige

Det omedvetna uttrycket

I detta avsnitt gestaltas de förändringar i barnens tankar och känslor om deras situation från den första tiden i landet till realtid. Vidare diskuteras barnens upplevelser och handlingar om matens påverkan för deras identitetsutveckling

Barnens upplevelser av att befinna sig mellan olika matkulturer visar sig vara ett relativt oreflekterat område, något som framkommer delvis vid de enskilda intervjuerna men även under fokusgrupperna. De förmår inte sätta ord på känslorna utan beskriver det som att det ”inte känns någonting”. Ett par av de barn som inte bott i Sverige så länge pratade däremot, som tidigare nämnts, om att det kändes ”konstigt” i början att äta den svenska maten och att den var ”äcklig”. Men de konstaterade att de efter ett tag (en flicka nämnde ett år), när

de exponerats för maten ett flertal gånger så kändes det ingenting mer, de vande sig. Begreppet ”vana” var något som barnen verkade använda när de skulle förklara att de inte kände eller tänkte något särskilt om att de levde med två matkulturer.

Alltså, jag är van vid det. Här i skolan äter jag så mycket och så, så det är inte så konstigt. – Almira, 10 år i Sverige

När det va första året det va jättekonstigt för mig men nu så är [känns] det ingenting. – Albra, två år i Sverige

Några av barnen berättade att sättet de äter på från ursprungskulturen skiljer sig gentemot den svenska, några av dem åt med händerna, med kniv och sked istället för kniv och gaffel och en annan gestaltade att maten på tallriken lades upp annorlunda. De tillfrågades vidare hur de kände kring att inte kunna äta på samma sätt i skolan som de gjorde hemma, varpå samtliga antydde att det inte spelade någon roll för dem.

Men, det är ingen fara alltså, vi äter här så och där så! – Albra, två år i Sverige

Under de enskilda intervjuerna tillfrågades barnen på olika sätt om de ansåg att man kunde visa sin identitet med hjälp av maten och om de kunde känna sig ”mer svensk” eller ”mer arabisk” beroende på vad de åt. Samtliga barn svarade att det kunde man inte, antingen genom att bara svara nej på frågan eller genom mer utvecklade svar:

Jag tror inte det finns någonting man kan göra. Man ska ju bara känna sig, vad man vill va. Alltså, jag tycker inte att maten kan visa vem jag är. – Fatina, sju år i Sverige

Däremot framkom det att andra aspekter utöver maten kunde få dem att stärka deras etniska identitet, bland annat användningen av språket och förekomsten av familj. Rahmid berättar:

När jag pratar med en svensk jag känner mig att jag är svensk, exakt som nu med dig. – Rahmid, två år i Sverige

Samma pojke beskriver också att han inte tycker om känslan av att känna sig annorlunda, när han umgås med svenska människor vill han känna sig svensk och inte arabisk, och

tvärtom. Hans känslor skiljer sig från de andras, de andra tydliggör inga tankar om att de känner sig så kallat ”annorlunda”, utan ser sig själva som *både och* medan den beskrivna pojken istället verkar anpassa sig beroende på situationen för att motverka känslan att urskilja sig mot dem han möter. En tolkning kring barnens berättelser kopplat till hur de pratar generellt visar vidare på ett paradoxalt samband. De beskriver sig själva som att de är både svenska och arabiska samtidigt som de i andra sammanhang och diskussioner skiljer på ”vårt/oss” och ”ert/dem”.

Alltså, jag älskar vår mat bättre än Sveriges – Rahmid, två år i Sverige

Dom, eller ni, har köttbullar mest och potatis, potatismos, fisk, men vi har inte så mycket från den. Vi har ris och kött men inte köttbullar – Albra, två år i Sverige

I många fall talar barnen inte heller enhetligt om matens påverkan på identiteten. De svarar ”nej” på frågor om maten kan få dem att känna sig på ett särskilt sätt och ”ja” på frågor om de kan känna sig arabiska utan att äta arabisk mat. I andra sammanhang pratar barnen däremot om att en av anledningarna till att de känner sig både svenska och arabiska, beror på att de äter både svensk mat och arabisk mat.

Ibland från Sverige och ibland från Syrien. När jag äter svensk mat eller när jag känner som något i Sverige, så känner jag mig att jag är svensk. När jag spelar syriska spel och när jag tänker på Syrien, hur det såg ut. – Malik, fyra år i Sverige

Alltså, båda två, men lite mer svensk kanske för att jag har bott här i hela mitt liv nästan. Jag brukar ju, jag går ju i skolan och äter svensk mat mycket. Så, jag känner mig ändå ganska svensk men jag är från Irak. – Almira, tio år i Sverige

Jag känner mig svensk när jag äter svenskt – Rahmid, två år i Sverige

Det känns att jag blir helt galen! Jag blir en halv från Syrien och en halv svensk. För jag äter i skolan svensk mat och hemma så äter jag arabisk mat. Så det känns att halva mig är från Syrien och halva mig är från Sverige. – Albra, två år i Sverige

Diskussion

Diskussionen och tolkningen av resultaten presenteras utifrån temana i resultatdelen. Resultaten diskuteras främst i förhållande till litteraturgenomgången i bakgrunden. Vidare sker en kritisk granskning och diskussion kring material och metod och slutligen ges förslag till vidare studier och vilken relevans ämnet har för Mat- och måltidskunskap

Resultatdiskussion

I detta avsnitt diskuteras resultaten utifrån vad som framkom om barnens möte med de olika kulturerna, vilka upplevelser de har av att befinna sig mellan olika matkulturer och vad barnen anser om matens symboliska effekt och förmåga att uttrycka för identitet.

”Konstiga” smaker blir ”normala” smaker

Utgångspunkten var att se om barn upplevde att de var mellan två matkulturer, det framkom tydligt då de vid den inledande intervjufrågan kategoriserade maten som arabisk eller svensk. Dock går det inte att säga om de själva ser det utifrån att det är olika matkulturer med allt vad det innebär (traditioner och seder etc.), eller om det som låg till grund för deras kategorisering var att de kände skillnader i smak och utseende. Att de kunde kategorisera maten i olika matkulturer, beroende på hur maten smakade, men inte vidare beskriva vilka smaker som tillhörde respektive matkultur kan möjligtvis förklaras av Walker (2012). Han menar att specifika maträtter och livsmedel kan frambringa känslor och minnen. På så vis kan det i denna studie till exempel resultera i att när barnen känner en särskild smak så upplever de en känsla eller ett minne som de kan koppla till ett av länderna.

De barn som migrerat de senaste 2-4 åren upplevde mötet med den nya matkulturen som främmande i början och ett par av barnen uttryckte sig om att maten smakade äckligt den första tiden. Enligt Coakley (2012) skulle det kunna vara ett uttryck för att barnen kände ett ogillande inför det nya landets matkultur, vilket i sig skulle vara ett resultat av att barnen kände en längtan efter bekanta livsmedel. Några av barnen kunde inte vidareutveckla några negativa faktorer gällande matkulturerna utan började istället tala om de svårigheter de kände gentemot språket under den första tiden. Det skulle kunna liknas med vad Montanari (2010) säger om att maten anses vara det enklaste sättet att komma i kontakt med en annan kultur och att språket är än svårare. Därmed satte de möjligtvis maten i ljuset av språket

och i den kontrasten kunde de inte uttrycka några vidare negativa upplevelser i mötet med den nya matkulturen.

Studiens resultat som visar att barnens smakpreferenser styr vad som ska ätas i hemmet styrker resultat från tidigare studier med samma utfall (Brembeck, 2009 och Greders m.fl., 2012). Fieldhouse (1996) beskriver att barn ofta står för införandet av ny mat i familjehemmen, vilket han säger är ett resultat av de möten barnen har med mat och måltid utanför hemmen. Handlingen menar han tyder på att barnen har agentskap. Att barnen föreslår svensk mat kan enligt Walker (2012) förklaras som en del i adaptionsprocessen: Barnen utvecklar nya preferenser som ett svar i att delta i den nya miljön som de möts av i det nya landet. Det kan även vara ett utfall av att de känner sig nyfikna på den nya maten (Coakley, 2012). Resultatet kan vidare liknas med utfallen från Brembecks (2009) studie, där det framgår att barnens matpreferenser och matval styrdes utifrån vad de tyckte smakade bäst. Det skulle i sin tur kunna tolkas som att barnen inte överväger matval beroende på hur det skulle få de att framstå eller känna sig som individer utan istället utifrån vilka sensoriska egenskaper maten har.

Det breda matlandskapet

I nutid upplevde barnen förekomsten av två matkulturer som något positivt, de beskrev det som att de på så sätt exponerades för ett bredare matlandskap och fick känna fler smaker. Det visade sig även att barnen tar del av den nya matkulturen snabbt. Detta kan i sin tur förklaras av Greder m.fl., (2012) alternationsteori, detta då barnen visar på ett bevarande av den ursprungliga kulturen samtidigt som de förhåller sig positivt till den nya matkulturen.

Det omedvetna uttrycket

Barnens upplevelser av matkultur visade sig vara ett relativt oreflekterat område, barnen kunde endast beskriva känslor om de första mötena med den nya matkulturen. Resultatet skulle kunna diskuteras utifrån Fieldhouse's (1996) påståenden. Han menar att barn har lätt för att acceptera nya sätt att äta på- och främmande smaker varpå det kan resultera i att de låter den nya maten bli en del av dess vardag. Detta kan i sin tur ses vara en av anledningarna till att barnen inte reflekterar vidare kring deras situation eftersom de snabbt integrerar det nya landets matkultur med den egna. Studiens resultat skiljer sig gentemot

tidigare resultat med migrerande vuxna, där vuxna i större utsträckning beskriver problematiken som de möter i det nya landet utifrån mat och identitet (Brembeck, 2009; Greder m.fl., 2012; Coakley, 2012). Fieldhouse (1996) kan ge ytterligare en möjlig förklaring till fenomenet genom att belysa att barns matvanor förändras snabbare än vuxnas, vilket han menar är delvis orsakat av de influenser som de får via skolan. Likaså skulle det kunna vara ett utfall av att barnen inte hann utveckla stabila band med ursprungslandets matkultur innan migrationen varpå de lättare formas mot den nya situationen.

Att barnen hade svårigheter att reflektera över deras möten med matkulturerna kan även tyda på att det nya matlandskapet och situationen blivit en vana, som barnen i många fall också beskrev det. En vana beskrivs just utifrån att det handlar om en upprepad situation som till slut sker utan vidare eftertanke (Frykman & Löfgren, 1991). Det förklarar i sin tur den främmande känsla som några av barnen uttryckte när de tänkte tillbaka på den första tiden i Sverige.

Några av barnen berättade att sättet de åt på hemma skiljde sig från det svenska sättet att äta mat på, men de berättade även att det inte bekom dem att de åt på ett annat sätt i skolan. Att barnen inte såg det som ett problem eller som motsägelsefulla handlingar kan tyda på att de skilda sätten för barnen att äta på, tillsammans utgjorde identiteten för dem. Montanari (2010) beskriver fenomenet som att det inte behöver innebära en konflikt för identitetsutvecklingen att äta på två vitt skilda sätt, utan att de tillsammans utgör identiteten. Att barnen talar om att de känner sig både svenska och arabiska kan vidare förklaras med hjälp av Montanaris (2010) uttryck om att identiteter inte är stabila utan multipla och flytande. Därmed behöver det inte innebära att barnen dras mellan en konflikt av att identifiera sig som både svenska och arabiska.

Att ta i beaktande är det komplicerade samband som återfanns vid tolkningen. Barnens svar på frågorna kunde säga en sak, medan tolkningen av hur de pratade generellt om olika faktorer visade motsatt utfall. Bland annat när barnen svarade att de inte ansåg att maten kunde visa något om en person medan de vid andra tillfällen under intervjun redogjorde för att de själva kunde identifiera sig och känna sig på olika sätt beroende på vad de åt. Halldén (2013) förklarar att det är ett förekommenade fenomen vid tolkning av utsagor, där forskaren bör ifrågasätta om utsagorna ska förstås som enskilda sakupplysningar eller om

det finns dubbeltydigheter. Studiens resultat bör ses som det sistnämnda eftersom det kan vara så att barnen i ren fråga inte har förståelse för begreppet och det samband mellan mat och identitet, som Belasco (2008) och Montanari (2010) talar om.

Det framkom ytterligare uttryck för dubbelmoral i studien, bland annat när barnen talade om att de känner sig både svenska och arabiska för att sedan beskriva sig själva gentemot andra som ett "vi/oss" och "ni/dem". Detta kan tolkas som att de undermedvetet identifierar sig själva som mer arabiska än svenskar då begreppen "vårt/oss" användes när de pratade om mat från sin ursprungliga kultur i jämförelse med den svenska. Det i sin tur genererar att de möjligtvis upplever en känsla av att det handlar om ett *vi* och ett *ni*, att de inte upplever sig varar *ett* med Sverige. Ett flertal olika forskningsresultat kan vidare förklara orsaken till barnens grupperingar ur andra synvinklar. Bisogni m.fl,(2002) menar att hur individer ser på sig själva beror på hur deras ätande ser ut i relation till vad som anses utgöra ett särskilt ätande. De ger exempel på fenomenet i form av hur en person genom sitt ätande förhåller sig till vad som anses vara "normalt ätande" och antingen överensstämmer personens ätande med normen eller så skiljer den sig och då ger personens ätande uttryck för "onormalt ätande". Detta skulle kunna liknas vid att barnen ser den svenska maten som normen för ätandet i Sverige varpå deras blandade måltidsmönster ger uttryck för att de ser sig själva som "de andra". Enligt Rosales (2012) skulle deras uttryck om "vi" och "ni" vara ett sätt för dem att medvetet distansera sig och på så sätt bevara identiteten av att vara *migranter i Sverige*. Fenomenet visar även på matens förmåga att åtskilja grupper från att vara ett "vi/oss" och ett "ni/dem" (Johnston & Longhurst, 2013). Brembeck (2009) talar för den problematik som det innebär för barn att befinna sig mellan två kulturer. Det motsätter sig resultaten från denna studie då barnen själva inte uppvisade några vidare reflektioner kring ämnet. Dock belyser denna studie bara en infallsvinkel på migration. Andra faktorer som inte behandlats här kan komma att spela en större roll för barnens identitet och kan upplevas mer problematiskt av barnen än kopplingen mellan mat och identitet.

Diskussion material och metod

De beskrivna tolkningarna om varför barnen uttryckte sig om ett "vi/oss" och "ni/dem" skulle kunna förfalla om man ser uttrycken som ett resultat av att de ansåg sig vara i minoritet gentemot skribenten, med icke utländsk bakgrund. Vidare kan det även vara ett utfall av att intervjuaren uppfattat skillnaderna mellan sig och dem och att intervjuaren omedvetet agerat utifrån den föreställningen (Stier, 2011). Så trots att barnen själva identifierat sig som "både och", "svenskar" eller "arabiska", så påverkades deras självdefinition av hur intervjuaren, som utomstående såg dem. Stier (2011) förklarar det som att gruppidentiteter inte endast är självdefinierade utan att de konstrueras även av människor utanför gruppen. Enligt Bak och Von Brömssen (2010) kan barn ge uttryck för att känna sig som "de andra" när de befinner sig i en kontext där de utgör en minoritet. Vidare talar Christensen (2004) om den maktskillnad som normalt återfinns mellan barn och vuxna, utifrån denna skillnad kan barnen i studien möjligtvis sett sig själva som en minoritet gentemot den vuxne skribenten. Det i sin tur kan tyda på att barnen hade agentskap eftersom de verkade se sig själva utifrån den kontext de befann sig i och visade på en medvetenhet om skillnaderna inom kontexten (Valentine, 2011).

Under en av fokusgrupperna hade en av medlemmarna svårt att komma till tals vilket författaren försökte åtgärda då det enligt Wibeck (2015) är moderatorns plikt. Trots försök från moderatören så visade respondenten på ovilja att prata. Ett fenomen som var återkommande även under de enskilda intervjuerna hos ett par av barnen, var att de visade på låg motivation och lyssnade knappt till frågorna som ställdes innan de "svarade". Intervjuaren upplevde svårigheter att försöka få fram svar från dem när de visade tydligt att de inte ville svara mer utförligt, trots intervjuarens försök i omformulering av frågan eller frågorna. På grund av dessa hinder så förblev några områden obehandlade på djupet, då författaren inte ville riskera att bryta mot samtyckeskravet om att respondenten har den fulla rättigheten att vägra svara på en fråga (Vetenskapsrådet, 2002). De personernas svar och utläggningar kan därför ifrågasättas kring hur representativa de är utifrån vad personerna verkligen tänkte och/eller kände. Skribentens tidigare bakgrund och kunskap om pedagogik var låg vilken kan ha påverkat studien. Om författaren tidigare genomfört intervjuer med barn och om hon haft en djupare kunskap inom pedagogik så hade det kanske resulterat i ett annat utfall under intervjuerna och att hon fann bättre lösningar för

att bemöta de barn som var ofokuserade. Enligt Bruselius-Jensen (2015) kan forskaren även ha svårigheter att få inblick i, och förståelse för barnens perspektiv eftersom de undersökande vuxna inte normalt deltar i den rapporterade vardagen.

Barnens frånvarande fokus kan även ha varit ett resultat av att de endast ville medverka i studien för kamerans skull varpå de vid resterande tillfällen inte kände någon motivation. Däremot ska respondenternas ofokuserade handlingar inte bara ses som brist på motivation, utan bör förstås som del i resultatet att deras upplevelser av att leva mellan matkulturer inte bekommer dem och att de då kanske inte intresserar sig för frågorna.

Valet att använda kameran ansågs till en början vara ett bra alternativ för att få barnen att känna sig delaktiga i studien, likaså för att få fram material till fokusgruppen då Wibeck (2010) rekommenderar att använda visuellt material. Om fotoeliciteringen inte blivit misslyckad så hade utfallet för fokusgruppen möjligtvis sett annorlunda ut eftersom det fick arbetas om varpå det visuella diskussionsmaterialet uteblev. Att skribenten informerade barnen i grupp om kamerans funktion kan ha varit en bidragande faktor till att fotoeliciteringen blev misslyckad då barnen kanske inte lyssnade fullständigt till instruktionerna. Här skulle skribenten i lugn och ro gått igenom hanteringen av kameran med var och en av respondenterna, för att undvika missförstånd.

Att gruppmedlemmarna inför fokusgruppen kände varandra sedan tidigare kan ha medfört nackdelar för resultaten. Man riskerar nämligen att inte få fram alla åsikter och värderingar till ytan med redan existerande grupper då de kan bevara förhållningssätt och åsikter som gruppmedlemmarna sedan innan tar för givet (Wibeck, 2010). Förekomsten av filmkameran under fokusgruppen stjälpde mer än den hjälpte. Den upplevdes vara en bidragande faktor till att några av barnen blev än mer ofokuserade under intervjun då de gjorde grimaser mot ”filmkameran” och skrattade sinsemellan. Utfallet skulle kunna bli annorlunda om ett mer diskret verktyg användes än surfplattan med dess stora skärm.

Det går inte att dra några generella slutsatser om att resultatet skulle vara representativt för majoriteten av migrerande barn, detta eftersom respondentgruppen endast bestod av sju barn. En faktor som även bidrar till att resultatet inte är generaliserbart är den risk att några av barnen kanske upplevt svårigheter vad gäller den språkliga förståelsen, varpå de möjligtvis svarat annorlunda på en fråga om de förstått den fullt ut. Utfallet kan möjligtvis sett annorlunda ut om respondentgruppen valts ut på ett annat sätt. Den aktuella gruppen

valdes av lärarna utifrån deras uppfattningar om vilka som lämpade sig bäst för intervjuer. Om studien däremot innefattat de barn som verkligen visat intresse för att delta så hade kanske resultatet blivit ett annat.

Reflektion över etiska aspekter

Ort, skola och elever anses ha behandlats väl gentemot konfidentialitetskravet, detta då varken skolan eller eleverna presenteras vid namn och orten har endast beskrivits ligga i södra Sverige. Däremot presenteras några citat där ett av barnens ursprungsländer framkommer vilket även gäller för studiens titel. Trots det anses möjligheten att härleda till person och plats utifrån den informationen som svag, varpå risken att påverka respondentens anonymitet är mycket låg. Vidare förhöll sig författaren väl till samtyckeskravet då skriftligt intyg inväntades innan intervjuerna genomfördes. Dessvärre träffade skribenten aldrig barnens vårdnadshavare vilket i sin tur inte kan garantera att de var helt införstådda med studiens syfte och upplägg, då skribenten aldrig skaffade sig en förståelse om deras kunskap för det svenska språket. Intervjuaren förhöll sig relativt passiv gentemot eleverna för att inte riskera att de skulle känna sig tvingade att svara, delta eller fullfölja deltagandet om de inte ville.

Relevans inom ämnesområdet mat och måltid

Då Sverige är ett mångkulturellt land bör de professioner som möter migranter i sitt arbete ha en förståelse om migranternas situation. Utifrån denna studies ämne och syfte kan exempelvis lärare inom skola skapa en förståelse för migrerande barns upplevelser och känslor i mötet med den svenska skolmaten. Lärarna själva kan även få en förståelse för barnens situation som kan vara till hjälp för dem i deras arbete och i bemötandet med barnen. En sådan förståelse kan sedan ligga till grund för vidare utvecklingsarbete inom mat och måltid hos skolor eller andra verksamheter innefattande migrerande barn. Studiens resultat visade att barnen hade mest känslor och tankar om fenomenet den första tiden men att de i realtid upplevde situationen som oproblemiskt. Utifrån det resultatet kan skolpersonal arbeta fram en plan för hur de underlättar för barnen i ”matkulturskrocken” den första tiden.

Framåtblick mot nya studier

Vidare studier skulle kunna vara att fortsätta i samma spår och utgå från barnens upplevelser men att studera vilka upplevelser barnen har kring andra faktorer bortom maten. På så sätt skulle man kunna få fram huruvida barn generellt lätt anpassar sig till värdlandet och situationen, eller om de har mer tankar kring och upplevelser av andra faktorer än vad de hade i mötet med den nya matkulturen. Det skulle även vara intressant att jämföra om det återfinns skillnader mellan vilka upplevelser barn har beroende på kön, etnicitet och ålder men även om migrerande barn i Sverige har andra upplevelser än migrerande barn i andra länder.

Slutsats

Barnens nya matlandskap inkluderar både mat från den svenska matkulturen och den arabiska matkulturen vilket de, bortsett från den första tiden, anser positivt. Barnen identifierar sig både som svenska och arabiska. Vidare framkom det att barnen inte upplever deras tillvaro mellan två olika kulturer som problematiskt vilket kan ses som ett resultat av att de har en förmåga att anpassa sig till nya situationer snabbt. Trots att de flesta barnen uttrycker att de inte anser att maten kan påverka deras identitet så visar deras handlingar och vidare sätt att prata om ämnet på motsatt utfall. På det hela taget visar studien på att barnen inte verkar känna eller reflektera kring den nya situationen i vidare utsträckning. Studiens begränsade omfattning och underlag gör att utfallet inte är generaliserbart men resultatet kan däremot ses som indikationer på fenomenet inför vidare forskning.

Referenslista

- Almerico, G. M. (2014). Food and identity: Food studies, cultural, and personal identity. *Journal of International Business and Cultural Studies*, 8(juni), 1-7.
Från: <http://www.aabri.com/manuscripts/141797.pdf>.
- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber AB
- Belasco, W. (2008). *Food. The key concepts*. England: Biddles Ltd, King's Lynn
- Bak, M., & von Brömssen, K. (red). (2013). *Barndom & migration*. Umeå: Boréa bokförlag
- Benn, J. (2015). Kännedom, kunskap och klokheter: Barns och ungas erfarenheter och kunnande om mat. I Benn & Hjälmeskog (Red.) *Barn, mat och måltider* (s. 123-140). Malmö: Gleerups Utbildning Malmö
- Bisogni, C. A., Connors, M., Devine, C. M. & Sobal, J. (2002). Who we are and how we eat: a qualitative study of identities in food choice. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 34(3) 128-139.
- Brembeck, H. (2009). Children's 'becoming' in frontiering foodscapes. I James, A., Kjörhold, A. T., & Tingstad, V (Ed). *Children, food and identity in everyday life*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Bruselius-Jensen, M (2015). Barns perspektiv på och deltagande i måltider. I Benn, J. & Hjälmeskog, K. (Red.) *Barn, mat och måltider* (s. 93-120). Malmö: Gleerups Utbildning Malmö
- Christensen, P. H. (2004). Children's participation in ethnographic research: issues of power and representation. *Children & Society*, 18(2), 165-176
- Coakley, L. (2012). Polish encounters with the irish foodscape: An examination of the losses and gains of migrant foodways. *Food and Foodways*, 20(3), 307-325.
doi:10.1080/07409710.2012.715968
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2015) Kvalitetet och generaliserbarhet i kvalitativa studier. I Fejes, A. & Thornberg, R. (Red.), *Handbok i kvalitativ analys* (s. 256-276). Stockholm: Liber
- Fieldhouse, P. (1996). *Food and Nutrition – customs and culture*. England: CPI Antony Rowe

- Frykman, J. & Löfgren, O. (red) (1991), *Svenska vanor och ovanor*. Stockholm: Natur och kultur. (295 s).
- Gasparetti, F. (2012). Eating tie bou jenn in turin: Negotiating differences and building community among senegalese migrants in italy. *Food and Foodways*, 20(3), 257. doi:10.1080/07409710.2012.715976
- Greder, K., Slowing, F. R., & Doudna, K. (2012). Latina immigrant mothers: Negotiating new food environments to preserve cultural food practices and healthy child eating. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 41(2), 145-160. doi:10.1111/fcsr.12004
- Halldén, B. (2003) Barnperspektiv som ideologisk eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8 (1-2), 12-23.
- Haugen, G. M. D. (2010). Childrens perspectives on everyday experiences of shared residence: Time, emotions and agency dilemmas. *Children & Society*, 24(2), 112-122. doi:10.1111/j.1099-0860.2008.00198.x
- Hjälmeskog, K (2015). Mat – ett mångfacetterat fenomen. I Benn, J. & Hjälmeskog, K. (Red.) *Barn, mat och måltider* (s. 9-21). Malmö: Gleerups Utbildning Malmö
- Johansson, E. (2003). Att närma sig barns perspektiv. Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8(1-2), 42-57.
- Johnston, L., & Longhurst, R. (2013). Mixed feelings: Migrant women's experiences of food, eating and home in Hamilton, Aotearoa New Zealand. *Hagar*, 11(1), 20.
- Livsmedelsverket (2015) *Barn 2-17 år*. Uppdaterad: 2015-09-08. Hämtad 2016-04-05 från <http://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad-och-matvanor/barn-och-ungdomar/barn-2-18-ar/>
- MacKendrick, N. (2014). Foodscape. *Contexts*, 13(3), 16-18. Doi: 10.1177/1536504214545754
- Migrationsinfo (2016) *Sverige*. Senast ändrad 2016-05-03. Hämtad 2016-05-12 från <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/>
- Montanari, M. (2010). *Mat är kultur*. Höör: Agerings bokförlag
- Moragues-Faus, A., & Morgan, K. (2015). Reframing the foodscape: The emergent world of urban food policy. *Environment and Planning A*, 47(7), 1558-1573. doi:10.1177/0308518X15595754

- Osowski, C. P., Göranzon, H., Fjellström, C., Humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Uppsala universitet, & Institutionen för kostvetenskap. (2012). Children's understanding of food and meals in the foodscape at school. *International Journal of Consumer Studies*, 36(1), 54-60. doi:10.1111/j.1470-6431.2011.01003.x
- Paat, Y., & Pellebon, D. (2012). Ethnic identity formation of immigrant children and implications for practice. *Child & Youth Services*, 33(2), 127-145. doi:10.1080/0145935X.2012.704785
- Portes, A., & Rivas, A. (2011) The adaption of migrant children. *Future of children*. 21(1), 219-246.
- Rosales, M. V. (2012). My umbilical cord to Goa: Food, colonialism and transnational Goan life experiences. *Food and Foodways*, 20(3), 233-256. doi:10.1080/07409710.2012.715966
- Sellerberg, A-M. (2008) *En het potatis. Om mat och måltider i barn- och tonårsfamiljer*. Lund: Sociologiska institutionen.
- Smith, R. (2009). Childhood, agency and youth justice. *Children & Society*, 23(4), 252-264. doi:10.1111/j.1099-0860.2008.00174.x
- Statistiska centralbyrån (2013) *Vart femte barn har utländsk bakgrund*. Hämtad 2016-05-12 från <http://www.scb.se/sv /Hitta-statistik/Artiklar/Vart-femte-barn-har-utlandsk-bakgrund/>
- Stier, Johan (2011) Etnisk identitet. I Darvishpour & Westin (red.). *Migration och etnicitet – Perspektiv på ett mångkulturellt Sverige (s.55-77)*. Malmö: Holmbergs
- Stjerna, M-L. (2007). *Föreställningar om mat och ätande: risk, kropp, identitet och den "ifrågasatta" maten i vår tid*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Sverige. Kulturdepartementet (2000). *Begreppet invandrare: användningen i myndigheters verksamhet*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer
- Valentine, K. (2011). Accounting for agency. *Children & Society*, 25(5), 347-358. doi:10.1111/j.1099-0860.2009.00279.x
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Walker, I. (2012). Ntsambu, the foul smell of home: Food, commensality and identity in the Comoros and in the diaspora. *Food and Foodways*, 20(3-4), 187.

- Wibeck, V. (2010) Fokusgrupper – om fokuserade gruppintervjuer som undersökningmetod. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur
- Woodhead, M. & Faulkner, D. (2008) Subjects, Objects or Participants? Dilemmas of psychological Research with Children. In Christensen, P. H. & James, A. (Eds.) *Research with children. Perspectives and practices*. (s. 10-39). Second edition. Abington: Routledge
- World Health Organization (u.å) *Informed Parental Consent Template for Research Involving Children (Qualitative Studies)*. Hämtad 2016-01-29 från http://www.who.int/ethics/review-committee/informed_consent/en/
- World Health Organization (u.å) *Informed Assent Form Template for Children/Minors*. Hämtad 2016-01-29 från http://www.who.int/ethics/review-committee/informed_consent/en/

Bilagor

Bilaga 1 – Frågeguide enskilda intervjuer

Observera att eventuella följdfrågor på respondenternas svar inte framgår här.

- **Fråga om Personinformation**
  - Namn?
  - Ålder?
  - Ålder när du kom till Sverige?
  - Ursprungsland?
  - Var kommer dina föräldrar ifrån?
  - Åker ni ibland till er hemland?
- Vad äter ni för mat hemma?
  - Smakar maten likadant när du äter den i Sverige som när du åt den i ditt hemland?
- Vad äter du för mat när du inte är hemma?
- Om jag säger att något kan smaka "svenskt" eller smaka "*hans/hennes hemland*", vad tänker du då?
  - Upplever du något som svensk mat och icke svensk mat? Förklara? Vad är "svensk" mat, vad är inte? Vad gör att det är svensk och inte svensk mat?
- Kan du berätta om hur det var när du åt svensk mat för första gången?
  - Hur känns det när du äter svensk mat idag om du jämför med första gången?
- Vad är det som avgör vilken mat du väljer att äta?
- Vad betydde skolmaten för dig när du kom hit?
- Hur var det att äta skolmaten för första gången?
- Hur känns det att både äta mat från din familjs matkultur och sen den svenska matkulturen?
- Säg namn på maträtt från ditt land
  - föreställ dig att de lagar den i skolan
  - vad hade du tyckt om det
- Påverkar det dig på något sätt att ni har en annan matkultur hemma?
- Nu när ni flyttat till Sverige, känner du dig svensk eller X (beroende på land) då?
  - Kan du förklara vad det beror på?
- Om du skulle vilja känna dig mer Svensk eller mer x – vad skulle du kunna göra då?
- Kan du känna dig på olika sätt beroende på vad du äter för mat?
- Kan maten visa vem du är som person?
- Kan du se vad en annan människa har för identitet om du tittar på vad han/hon äter?

Bilaga 2 – Frågeguide fokusgrupp

- Nu ska ni få göra ett val mellan att äta en svensk maträtt eller en maträtt från hemland, de som hade valt en svensk maträtt räcker upp en hand.
- vad är det som gör att ni skulle välja den?
- Ser ni på maten som att de skiljer sig? Hur?
- Vad är det som gör att man ser skillnad på om något är svenskt eller från ett annat land?
- Vilken betydelse hade den svenska maten för er när ni kom hit och inte kunde prata svenska?
- Vad har den svenska maten betytt för er när ni kom till Sverige?
- Lärde maten er något om Sverige? Vad?
- Vad betydde skolmaten för er när ni kom till Sverige?
- Vad betydde maten/skolmaten för er när ni skulle lära känna Sverige?
- Om jag skulle flytta till ett annat land, vad skulle jag behöva göra för att lättast lära känna och bli en del av det nya landet? Kan ni ge mig några tips?

- Vilken betydelse har den svenska maten för er idag?
- Ni som inte äter griskött, hur tycker ni det känns att ni inte kan välja vad ni vill i matsalen?
- Hur är det att inte alltid kunna äta på det sätt och med de smaker ni är vana med/växt upp med?
- Vad betyder den maten från ert ursprungsland för er när ni nu också äter svensk mat?
- Vad tycker ni om att prova ny mat?
- Vad är det för skillnad på skolmaten och maten från era hemländer?
- Om ni skulle beskriva typen av mat som serveras i skolan, vad är det då? Kan ni beskriva vad det är som gör att ni tycker det?
- Åt ni svensk mat hemma innan ni började skolan?
- Vad betyder mat för er?
- Vad betyder maten från ert ursprungsland för er?

Bilaga 3 – Matdagbok

Hej!

Här kommer instruktioner till denna uppgift. Du har fått en engångskamera av mig, med den ska du ta bilder på allt du äter under två dagar. Du startar imorgon (tisdag 12/4) och tar bilder på all mat du äter under tisdag och onsdag. På torsdag (14/4) ska du ta med kameran till skolan och lämna den till mig. Du ska också svara på frågorna som finns på nästa sida, frågorna ser ut som på bilden här bredvid. Du ska fylla i rutorna på både DAG 1 och DAG 2. Detta papper ska också lämnas till mig på torsdag. Bilden som är här är ett exempel på hur det kan se ut efter att du har fyllt i allt du ätit. Visa denna lapp för dina föräldrar/vårdnadshavare

Om du har några frågor så kan du ringa mig på xxxxxxxxxx

/Sara Malmkvist

MÅLTID	TID	VAD ÅT DU?	ÅT DU SJÄLV ELLER MED VEM/VILKA?	VAR ÅT DU?
Frukost	07.30	En macka med smör och ost, ett glas mjölk, havrepuffar med mjölk och sylt	Med pappa och min lillasyster	Hemma, i köket
Lunch	12.00	Köttbullar med potatis, brunsås, lingonsylt och morötter	Med två klasskompisar	I skolan, i matsalen
Middag	18.00	Chili con carne	Med mamma, pappa och min lillasyster	Hemma, i köket
Mellanmål	15.00	En chokladboll	Med mamma	På ett kafé
Mellanmål	20.00	Ett äpple	Själv	Hemma, på mitt rum
Övrigt				

Bilaga 4 – Informations- och godkännandebrev respondenter

Hej! Jag heter Sara Malmkvist och jag går på högskolan här i Kristianstad, på gastronomiprogrammet. Det är ett program som handlar om mat och vi har fått i uppgift att göra ett arbete. I mitt arbete ska jag undersöka vad barn som invandrat till Sverige tänker och känner av att befinna sig mellan den svenska matkulturen och den matkulturen som kommer från hemlandet. Att du har fått detta papper betyder att jag bjuder in dig att delta i min undersökning, du får själv välja om du vill vara med eller inte. Jag har pratat med dina föräldrar/vårdnadshavare och de vet att jag också frågar dig. Om du vill vara med i studien så måste dina föräldrar också säga ”ja”. Om du inte vill vara med så behöver du inte det även om dina föräldrar/vårdnadshavare har sagt att du får det. Jag ska berätta lite mer om vad studien handlar om här nedanför så du förstår vad det är vi ska göra om du vill vara med.

Varför gör jag studien?

Jag gör studien för att vuxna ska få en bättre förståelse för hur barn tänker om mat och hur det är för barnen att äta svensk mat och mat från hemlandet

Varför frågar jag dig?

Min studie går ut på att intervjua barn som inte är födda i Sverige och som går i klass 4 och därför har jag frågat dig eftersom du stämmer in på det jag söker. Om du vill vara med i undersökningen så kommer du inte vara ensam, jag har frågat 6 andra barn från skolan som också går i fjärde klass.

Det här ska vi göra

Om du väljer att tacka ”ja” till att vara med så ska du få vara med på följande saker:

1) Du kommer få en engångskamera av mig, med den ska du ta bilder på ALLT du äter – både i skolan och på fritiden. Detta ska du göra i två dagar och sen ska du lämna in kameran till mig igen så att jag kan framkalla bilderna. Bilderna ska vi sedan titta på tillsammans i en grupp med de andra barnen som deltar. De andra barnen har också tagit bilder. Den gruppträffen vi ska ha kallas ”fokusgrupp” och då ska vi prata lite om vad det är för olika sorters mat ni äter, och om vad ni tänker om bilderna. Såhär lång tid tar det: 1 timme

2) Du ska få vara med på en enskild intervju, det innebär att du och jag kommer prata själva. Då ska jag fråga dig lite om du har några minnen från hur du tyckte det var att äta maten i Sverige för första gången. Jag kommer även fråga hur länge du bott i Sverige och var du kommer ifrån från början. Såhär lång tid tar det: 15-30minuter

Alla intervjuerna är på skoltid

Viktig information!

- Vid varje träff så kommer jag spela in med en diktafon, det är en apparat man använder när man ska spela in ljud. Alltså kommer jag spela in när vi pratar under alla intervjuer och jag kommer också ha med mig en filmkamera när vi ska ha "fokusgruppen" då vi ska prata om fotografierna som ni tagit. Men du ska veta att allt som jag spelar in kommer att slängas så fort jag är klar med arbetet och det är ingen mer än jag och min lärare som kommer se och höra det vi spelat in. I mitt arbete som jag ska skriva sen så kommer du vara helt anonym, ingen kommer veta att det är dig som jag intervjuat för jag kommer hitta på nya namn till alla som deltagit i undersökningen.
- Om du inte vill delta i undersökningen så behöver du inte, det är helt upp till dig och det är helt okej. Om du säger "ja" nu, så kan du alltid ändra dig och hoppa av när som helst under studien och det kommer fortfarande inte göra något.

Om det är något som du inte förstår eller något som du vill fråga mig om så kan du fråga mig på telefon eller så kan du be mig komma till skolan och ställa din fråga då.

Här nedanför har jag gjort en liten ruta där du ska fylla i om du vill vara med i undersökningen, du behöver inte svara genast utan du kan tänka lite på det om du vill.

När du bestämt dig så ska du säga till din lärare om du vill vara med eller inte och ge henne detta papper igen.

Jag har läst informationen (eller har fått information läst för mig) och jag har förstått den, men jag vet också att jag kan ställa fler frågor senare om jag vill.

Jag godkänner att bli en deltagare i undersökningen genom att signera nedan

Ditt namn: _____

Din signatur: _____

Dagens datum: _____

Här är mitt telefonnummer om du har några frågor: xxxx-xxxxxx

Bilaga 5 – Informations- och godkännandebrev vårdnadshavare

Hej! Mitt namn är Sara Malmkvist och jag är studerande på gastronomiprogrammet i Kristianstad. Jag går sista året och jag ska skriva ett examensarbete som innebär att jag ska göra en undersökning. Jag har valt att rikta in min studie på barn med utländsk bakgrund och deras matkultur, och det är därför som jag kontaktar den skola som ditt barn går på. Anledningen till att jag kontaktar er är för att jag måste få er tillåtelse att utföra studien. I undersökningen kommer barnen intervjuas både i grupp och enskilt. Frågor om mat kopplat med identitet och kultur kommer ställas och diskuteras. Du kommer få mer detaljer information om studien nedan och när du läst den kan du ta ditt beslut om du godkänner att ditt barn medverkar. Efter ett eventuellt godkännande från er så kommer jag fråga er son eller dotter om han/hon vill delta och hjälpa mig med min studie. Så, bara för att ni ger ert barn tillåtelse att medverka så innebär det inte att han eller hon automatiskt kommer medverka utan ditt/ert barn måste själv vilja vara med då deltagandet är helt frivilligt!

Syftet med undersökningen

Anledningen till att jag gör studien är för att jag vill att de personer som arbetar med barn ska få en bättre förståelse och kunskap om barn som kommer från andra länder än Sverige och som växt upp med en annan matkultur än den svenska. I denna undersökning vill jag lyssna på vilka upplevelser som barn har av att befinna sig mellan två olika matkulturer, den svenska som de bland annat möter i skolan och den maten som de äter hemma.

Val av deltagare

Anledningen till att jag skulle vilja fråga din dotter/son om hon vill vara med i studien är för att jag söker efter totalt sju barn (både pojkar och flickor) som går i klass 4 eller 5 och som ursprungligen kommer från ett annat land än Sverige och därmed passar ditt barn in på beskrivningen. Jag har fått hjälp av xxxxx xxxxxxxx (rektor på skolan) och ditt barns lärare med att välja ut vilken klass och vilka barn som matchar den grupp jag vill studera.

Det här kommer ditt barn delta i:

Undersökningen är uppdelad i fyra mindre delar; fotoelicitering (barnen tar fotografi på mat), matdagbok, enskild intervju, och fokusgrupp

Första och andra delen – Fotoelicitering och matdagbok

Ditt barn kommer få en engångskamera av mig och han/hon ska ta fotografier av **allt** han/hon äter under två dagar och även skriva ner vad hon äter utifrån ett dokument som jag skickar med. Ditt barn ska inte vara med på bilden utan endast det som han eller hon ska äta. Kamerorna ska lämnas tillbaka till mig så att jag kan framkalla de. Matdagboken ska också lämnas till mig. Fotografierna kommer sedan användas vid fokusgruppsstillfället.

Tredje delen – enskilda intervjuer

Vid detta tillfälle vill jag skapa mig en bredare bild av hur ditt barn kände och tänkte kring vad han eller hon upplevde när ni kom till Sverige, fokuserat på maten. Jag kommer bland annat fråga om ditt barn har några minnen från när han eller hon smakade svensk mat för första gången och hur det kändes. Denna enskilda intervju beräknas ta cirka 15-30 minuter.

Fjärde och sista delen – Fokusgrupp

Under fokusgruppen (en slags gruppintervju/gruppdiskussion) ska barnen diskutera om de fotografi som de tagit på sin mat. Jag kommer även ställa frågor om de känner att de kan påverka sin identitet med hjälp av maten och om de kan känna att de tillhör deras ursprungliga matkultur mer eller mindre beroende på vad de äter för mat. Fokusgruppen kommer utföras på skolan och vara under cirka 60 minuter.

Jag kommer använda mig av en diktafon (ljudupptagning) under samtliga intervjuer och vid fokusgruppen kommer jag även använda mig av videoupptagning. *Observera att allt som jag spelar in, både ljud och video kommer slängas så fort arbetet är klart och det är inget som kommer visas för någon annan mer än mig själv, min handledare och eventuellt min lärare.*

Viktig information deltagandet

Du behöver inte bestämma dig idag om du godkänner ditt barns medverkan eller inte, du kan tänka på saken och även höra av dig till mig om du har fler frågor eller om det är något som du inte förstår. Medverkandet i studien är helt frivilligt och ditt barn kan välja

att hoppa av när som helst även om studien inte är avslutad. Din son/dotter behöver inte heller svara på alla de frågor som jag kommer ställa under intervjuerna om han eller hon inte vill. Det är också viktigt att du förstår att det endast är jag, min handledare och eventuellt min examinator (betygssättande lärare) som kommer ha tillgång till materialet som samlas in. Så fort arbetet är avslutat så kommer allt material att slängas. Ditt barn kommer vara helt anonymt i den rapport som jag ska skriva, barnens riktiga namn kommer vara borttagna och ersatta med antingen nummer eller påhittade namn. Jag kommer inte heller skriva i vilken stad eller vilken skola och klass som undersökningen är genomförd på, allt för att garantera barnens anonymitet. Jag kommer förklara för alla barnen att det som vi diskuterar inom gruppen ska stanna där, men det är inget jag sedan kan kontrollera.

Om du tillåter att ditt barn hjälper mig med undersökningen så ska du signera nedan, efter att du läst igenom och förstått allt som jag skrivit i detta informationsblad. Lämna sedan detta dokument så snart du kan till ditt barns lärare. Om det är mer än du som är vårdnadshavare så ser jag gärna att ni båda signerar nedan.

GODKÄNNANDE

Jag har läst informationen, eller fått den läst för mig och jag har förstått vad studien och mitt barns eventuella deltagande kommer innebära. Jag har haft möjlighet att ställa frågor och även få de besvarade. Härmed medger jag (med signatur nedan) att mitt barn får tillåtelse att delta i undersökningen om han/hon själv vill.

Namn: _____

Signatur: _____

Datum och Plats: _____

Namn: _____

Signatur: _____

Datum och plats: _____

Som sagt, tveka inte om du har några frågor eller om det är något som du inte förstår.

Mitt telefonnummer: xxxxxxxxxx

Min mejladress: xxx.xxxxxxxx@hotmail.se